

1. Bakgrunnen for forslaget

Reglene om det nye tiltaket AFT i tiltaksforskriften kapittel 13 trådte i kraft 1. oktober 2016. Arbeids- og velferdsetaten har en pågående prosess med å godkjenne tiltaksarrangører for tiltaket. I denne prosessen har Arbeids- og velferdsdirektoratet tett kontakt med representanter fra Arbeids- og velferdsetaten på fylkesnivå, som gjennomfører godkjenningen, både for faglig støtte og for å sikre nasjonal likebehandling av tiltaksarrangørene.

Vilkårene for å bli godkjent som tiltaksarrangør for AFT følger av forskriften § 13-6. Her stilles det blant annet krav om at virksomheten må ha utføring eller varig tilrettelagt arbeid som sin primære virksomhet (hovedformål). I tillegg stilles det krav om at eventuelt overskudd skal komme utføringsarbeidet eller deltakerne til gode, og det gjelder et utbytteforbud. Det er ikke åpnet for at det kan gjøres unntak fra disse kravene.

I den pågående godkjenningsprosessen har etaten i flere tilfeller kommet frem til at en del av de ideelle virksomhetene har et annet ideelt hovedformål enn utføring eller varig tilrettelagt arbeid. Det kan også være vanskelig å si om et eventuelt overskudd kun vil komme utføringstjenesten eller deltakerne på AFT-tiltaket til gode, eller om dette også kommer øvrige deler av den ideelle virksomheten til gode. Vilkårene i tiltaksforskriften § 13-6 er dermed ikke oppfylt. Virksomhetene kan dermed etter gjeldende regler ikke godkjennes som tiltaksarrangører for AFT, selv om de frem til nå har vært tiltaksarrangører for bl.a. arbeidspraksis i skjermet virksomhet (APS).

Departementet ser at den samme utfordringen også vil kunne oppstå når Arbeids- og velferdsetaten innen kort tid skal starte godkjenning av tiltaksarrangører for Varig tilrettelagt arbeid (VTA). Vilkårene for å bli godkjent som arrangør for VTA er etter tiltaksforskriften § 14-5 de samme som gjelder for AFT etter § 13-6.

De ideelle organisasjonene som Arbeids- og velferdsetaten i dag har avtaler med, har i stor grad et formål og en organisering som har store likheter med de virksomheter som kan godkjennes etter tiltaksforskriften. Det er derfor ønskelig å videreføre samarbeidet med flere ideelle organisasjoner slik at også disse kan tilby AFT og VTA.

ASD foreslår på denne bakgrunn å endre vilkårene både i § 13-6 og § 14-5, slik at disse ideelle organisasjonene også kan godkjennes som tiltaksarrangører av AFT og VTA.

2. Nærmere om forslaget

Tiltaksforskriften § 13-6 oppstiller flere vilkår for å bli godkjent som tiltaksarrangør for AFT. Den lyder slik:

§ 13-6. Krav til virksomheter som skal arrangere arbeidsforberedende trening

"Virksomheten skal være organisert som et aksjeselskap med kommunal/fylkeskommunal aksjemajoritet. Arbeids- og velferdsetaten kan godta annen organisering dersom det anses hensiktsmessig ut fra hensynet til gjennomføringen av tiltaket i det enkelte tilfellet.

For å bli godkjent som tiltaksarrangør må virksomheten i tillegg oppfylle følgende krav:

- a) attføring eller varig tilrettelagt arbeid skal være tiltaksarrangørens primære virksomhet,*
 - b) overskudd skal forbli i virksomheten og komme attføringsarbeidet og deltakerne til gode,*
 - c) det skal ikke utbetales utbytte, og*
 - d) en tiltaksbedrift kan ikke eie eller kontrollere annen forretningsvirksomhet.*
- Begrensningen gjelder ikke etablering og drift av salgsvirksomhet for å fremme omsetning av bedriftens produkter"*

Bestemmelsen i § 14-5, *Krav til virksomheter som skal arrangere varig tilrettelagt arbeid*, er likelydende, men har i tillegg et tredje ledd som lyder:

"Kravene i foregående ledd gjelder ikke for enkeltplasser i ordinære virksomheter."

Flere av tiltaksarrangørene som etter tidligere tiltaksregelverk har vært godkjent som tiltaksarrangører for arbeidspraksis i skjermet virksomhet (APS) er ideelle organisasjoner som primært driver med annen sosial virksomhet enn attføring. Som eksempler på slik sosial virksomhet kan nevnes tilbud om mat- og oppholdssted til personer uten bolig, botilbud, helsetjenester. Vilkåret i § 13-6 andre ledd bokstav a og § 14-5 andre ledd bokstav a er dermed ikke oppfylt. Disse tiltaksarrangørene har ofte avtale med Arbeids- og velferdsetaten om et mindre antall tiltaksplasser enn det som er vanlig i større arbeids- og inkluderingsbedrifter og vekstbedrifter.

I tillegg til at attføring ikke er deres primære virksomhet, er det da også vanskelig å kunne godtgjøre at et eventuelt overskudd kun vil komme attføringsarbeidet og deltakerne på AFT og VTA til gode. Det vil derfor kunne være vanskelig å vurdere om vilkåret i § 13-6 andre ledd bokstav b og § 14-5 andre ledd bokstav b er oppfylt.

Etter tiltaksforskriften § 14-5 tredje ledd, kan kravene til tiltaksarrangører etter andre ledd fravikes for enkeltplasser i ordinære virksomheter. "Ordinære virksomheter" er i denne sammenheng alle andre virksomheter enn skjermede virksomheter jf. andre ledd. Det vil si at det allerede er en mulighet for å kunne tilby VTA i virksomheter som ikke oppfyller kravene etter andre ledd, men dette unntaket gjelder kun for enkeltplasser.

VTA i ordinær virksomhet har i praksis et noe annet innhold enn VTA i skjermet, da det bl.a. stilles andre krav til oppfølging og opplæring for deltakere i VTA i skjermet virksomhet. Selv om det generelle unntaket også vil kunne omfatte ideelle organisasjoner, er dette ikke aktuelt i denne sammenheng, da disse organisasjonene frem til nå har vært godkjent om arrangører av VTA i skjermet virksomhet.

Av rent praktiske grunner godkjenner Arbeids- og velferdsetaten de aktuelle virksomhetene for å kunne være tiltaksarrangør både for AFT og VTA, ikke kun for AFT. (Tidligere ble bedrifter godkjent for å arrangere alle de skjermede tiltakene). Videre er det et ønske om likebehandling av de to tiltakene.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å åpne for at ideelle organisasjoner og stiftelser som har som sin primære virksomhet å drive sosiale aktiviteter for vanskeligstilte personer, kan bli godkjent som tiltaksarrangør.

3. Forholdet til reglene om statsstøtte

Etter EØS-avtalen art. 61 (1) er offentlig støtte forbudt. Offentlig støtte regnes tiltak som oppfyller følgende kriterier:

- Det må være en fordel for mottakeren
- Det må være gitt av statsmidler
- Mottaker må anses som foretak
- Det må begunstige enkelte foretak eller produksjon av enkelte varer eller tjenester
- Det må være egnet til å vri konkurransen og påvirke samhandelen innenfor EØS-området.

Når det gjelder AFT, er det lagt til grunn at tilskuddet ikke anses som offentlig støtte som omfattes av forbudet i artikkel 61 (1), fordi de virksomhetene som kan arrangere tiltaket, ikke er å anse som foretak. I vurderingen er det særlig lagt vekt på at tiltaksarrangørene har utføring som sin primære virksomhet, at tiltaksdeltakerne ikke er ansatt i virksomheten og dermed ikke regnes som arbeidstakere, og at eventuell produksjon av varer og tjenester i bedriften er knyttet til den utførelsesvirksomheten bedriften utfører. Bedrifter som fyller disse kriteriene, anses ikke for å drive *økonomisk aktivitet*, og tilskudd til AFT-tiltaket vil dermed ikke anses som artikkel 61 (1).

NOU 2016:12 *Ideell opprydding* inneholder gode refleksjoner om hva som skal anses som ideelle organisasjoner og i hvilken grad ideelle organisasjoner som leverer tjenester for det offentlige, er å anses som foretak etter reglene om statsstøtte. Ut fra denne utredningen kan ideelle organisasjoner defineres som virksomheter som ikke har profitt som formål, hvor eventuelt overskudd fullt ut brukes til å tilby sosiale tjenester til allmennheten og der mottaker ikke betaler fullt vederlag. I tillegg vektlegges det ideelle formålet, bruk av utbytte, organisasjonsform og skattefritak. Utvalget konkluderer med at slike ideelle virksomheter ikke driver økonomisk aktivitet, og dermed ikke er å anse som foretak etter artikkel 61 (1).

Definisjonen "ideell organisasjon" er vid. For å sikre at ikke de ideelle virksomhetene som godkjennes vil kunne anses som foretak, bør unntaket avgrenses ytterligere. Departementet mener derfor det er hensiktsmessig å avgrense unntaket til de ideelle organisasjonene som driver en type virksomhet som har en slags sammenheng med utførelsesvirksomheten. På bakgrunn av dette foreslår vi at det bør være et krav at ideelle organisasjoner må ha som sin primære virksomhet å drive sosiale aktiviteter for vanskeligstilte personer. Det vises til forslaget til forskrift i punkt 4.

De aller fleste virksomhetene som etaten i dag har APS-avtaler med og som er ønsket som AFT/VTa-arrangører, har et formål og driver en virksomhet som gjør at de faller inn under ovennevnte definisjon, dvs. at de kan anses som ideelle organisasjoner. De ser ikke ut til å ha noen økonomisk aktivitet som ikke har en direkte sammenheng med den ideelle virksomheten. Departementets vurdering er derfor at de ideelle organisasjonene som omfattes av endringen i tiltaksforskriften §§ 13-6 og 14-5, ikke kan anses som foretak iht. statsstøtteregelverket. Utvidelsen av arrangører til også å omfatte enkelte ideelle organisasjoner, anses dermed ikke å innebære statsstøtte.

4. Iverksetting, økonomiske og administrative konsekvenser

Det legges til grunn at endringen trer i kraft straks. Forslaget antas ikke å ha særlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Selv om flere organisasjoner vil kunne bli

godkjente som tiltaksarrangører, vil ikke dette ha særlig betydning for direktoratets godkjenningsprosesser. Endringene vil kreve enkelte endringer i direktoratets datasystemer, som kan dekkes innenfor gjeldende budsjett.

5. Utkast til endringer i forskriften:

Departementet foreslår et nytt tredje ledd i forskriften § 13-6 og § 14-5, samt en tilføyelse i begge bestemmelsenes andre ledd bokstav b:

§ 13-6 annet ledd bokstav b skal lyde:

b. overskudd skal forbli i virksomheten og komme *primærvirksomheten*, attføringsarbeidet og deltakerne til gode,

§ 13-6 tredje ledd skal lyde:

Ideelle organisasjoner som har som sin primære virksomhet å drive sosiale aktiviteter for vanskeligstilte personer, kan godkjennes som tiltaksarrangør. Vilkårene i annet ledd bokstav b til d gjelder tilsvarende for disse.

§ 14-5 annet ledd bokstav b skal lyde:

b. overskudd skal forbli i virksomheten og komme *primærvirksomheten*, attføringsarbeidet og deltakerne til gode,

§ 14-5 tredje ledd skal lyde:

Ideelle organisasjoner som har som sin primære virksomhet å drive sosiale aktiviteter for vanskeligstilte personer, kan godkjennes som tiltaksarrangør. Vilkårene i annet ledd bokstav b til d gjelder tilsvarende for disse.

Gjeldende § 14-5 tredje ledd blir nytt fjerde ledd.